

PHẦN THỨ NHẤT

I

húng tôi từ Lăng Xương⁽¹⁾ nương bóng chim *mê-linh* mà về đây mừng nữ chủ Mê Linh đã đúc được trống đồng. Xin dâng nữ chủ chút quà riêng của đất rừng Lăng Xương...

Từ góc nhà bên trái, Thiều Hoa vừa bước ra giữa nhà, vừa cao giọng trịnh trọng nói. Hai cánh tay rất dài của Thiều Hoa thu lại trước ngực, nâng lên một pho tượng đồng thau. Đó là hình một chàng trai nhỏ nhắn đang cúi đầu mê mải thổi khèn. Pho tượng đúc đẹp đến nỗi thoạt nhìn đã có ngay cảm giác như vừa nghe thấy cất lên ở đâu đây những tiếng khèn diu dặt.

(1) Tên gọi cổ của miền tây bắc tỉnh Phú Thọ ngày nay.

Đón lấy vật tặng, Trưng Trắc chăm chú ngắm nghía hồi lâu rồi trao cho Trưng Nhị đứng sát phía sau, nói rành rẽ:

- Đất Lăng Xương đã lắm mỏ quặng lại nhiều người tài!

Nghe lời khen ấy, Thiều Hoa hớn hở lui nhanh về chỗ đứng cũ để cho vừa lúc đó, Lê Chân từ góc phải gian nhà tiến ra. Bước chân chắc và nặng của Lê Chân dừng đúng chỗ Thiều Hoa vừa lui về. Người con gái có nước da đen giòn ầy, xòe bàn tay, lóng lánh giữa lòng một viên ngọc trai cực lớn, nói vang như tiếng sóng:

- Chúng tôi từ An Biên trang⁽¹⁾ nương bóng chim *mê-linh* mà về đây mừng nữ chủ Mê Linh đã đúc được trống đồng. Xin dâng nữ chủ chút quà riêng của biển An Biên...

Cứ thế, lần lượt, bên phải, bên trái tiến ra, lui về, hết nàng Thánh Thiên của đất Ngọc Lâm⁽²⁾ lại đến nàng Bát Nàn của đất Tân La⁽³⁾, hết chị em Nguyệt Thai, Nguyệt Độ của đất Mĩ Thử⁽⁴⁾, lại đến chị em Thiện Nhân, Thiện Khánh của đất Huệ Trì⁽⁵⁾... Ai cũng viện đến chim *mê-linh* để mừng nữ chủ Mê Linh, và trang trọng dâng tặng những vật quý của đất mình.

(1) Tên gọi của miền Hải Phòng ngày nay.

(2) Bây giờ là tỉnh Bắc Giang.

(3) Miền tây tỉnh Thái Bình ngày nay.

(4) Miền đất phía đông tỉnh Hải Dương bây giờ.

(5) Đất miền bắc tỉnh Hải Dương bây giờ.

Trưng Trắc, Trưng Nhị, mắt long lanh đón nhận và điểm lại những thủ lĩnh các miền đất nước. Mỗi người một vẻ: Dũng mãnh, sắc sảo, xinh đẹp, hồn hậu... Người nào cũng hể hả cảm động, khi được nghe những lời ban khen xác đáng của nữ chủ Mê Linh. Họ đã vượt biết bao đường sá xa xôi để được về tụ hội ở miền đất chủ của cả nước này. Lâu lắm rồi mới lại có dịp gặp nhau đông đảo như vậy.

Vào lúc mà tất cả thủ lĩnh các nơi đều đã lần lượt ra mắt hết, Trưng Trắc bỗng buột miệng:

- Chu Diên⁽¹⁾? Còn Chu Diên đâu?

Câu hỏi dồn nhanh, rõ ràng thốt lên do mối quan tâm nung nấu đã từ lâu của nữ chủ Mê Linh. Nhưng không thấy tiếng trả lời. Gian nhà sàn thênh thang đang ồn ào bỗng lặng hẳn. Các thủ lĩnh ngơ ngác nhìn quanh. Họ đã thoáng thấy một bóng xám lướt qua rất nhanh trên cặp mắt mở to của Trưng Trắc. Ấy là lúc nữ chủ Mê Linh hỏi tiếp, nhưng không thành tiếng: “Đất Chu Diên ở gần Mê Linh, mà sao vẫn chưa có người đến hội?”

Nhưng Trưng Trắc đã hất đầu, vuốt lại những sợi tóc đen óng vừa xòa xuống trán:

- Chu Diên thế nào cũng đến! Bây giờ hãy xuống bãi, kéo dân đội.

* * *

(1) Vùng đất dọc sông Đáy phía đông nam Hà Nội, nay là miền nối giữa các tỉnh Hà Nam, Hưng Yên.

Cỏ mùa xuân xanh mượt trên bãi rộng, trải suốt từ chân đồi ra tận đầu dốc bến sông. Dân Mê Linh tùm năm tùm ba, đứng ngồi trên thảm cỏ, hướng về cả phía ngôi nhà làng đồ sộ, tựa lưng vào sườn đồi cuối bãi. Những ông già bà cả, những cô bé chú bé, những chàng trai cô gái đều mặc những bộ quần áo đẹp nhất của mình.

Khi Trưng Trắc dẫn đầu đoàn thủ lĩnh các miền đất nước, từ trên sàn cao của ngôi nhà làng bước xuống, tiến ra giữa bãi, thì mọi người ở quanh bãi đều kéo nhau dồn gần cả lại. Vẻ hào hứng, phấn chấn lộ rõ trên từng nét mặt, nhưng ai cũng cố giữ sự yên lặng, kính cẩn.

Vừa lúc ấy, từ đầu dốc bến sông hiện ra những bóng khách lạ. Một dáng người mảnh khảnh dẫn đầu cả toán, tắt đường qua bãi, tiến thẳng đến chỗ dân Mê Linh đang vây quanh nữ chủ của họ. Đã dần dần nhận ra một chàng trai trẻ tuấn tú, mắt sáng và môi đỏ như thoa son.

Trưng Trắc đứng nghiêng người giữa đám đông nhìn ra. Bộ váy áo nhuộm thêu rực rỡ và dáng đứng đường bệ mà rất đẹp của nữ chủ Mê Linh, rõ ràng đang thu hút bước chân chàng trai đi tới. Nhưng ánh nhìn ngơ ngàng từ cặp mắt luôn luôn mở to chăm chú, thẳng thắn của Trưng Trắc, khiến cho mọi người xung quanh đều hiểu rằng người nữ chủ Mê Linh không chờ đón cuộc gặp gỡ này. Cũng nhận ra điều ấy, nên vừa tới gần, chàng trai lạ đã nhẹ nhàng nói ngay:

- Cha tôi là quan lạc tướng⁽¹⁾ Chu Diên truyền cho tôi nường bóng chim *mê-linh* tới đây mừng nữ chủ Mê Linh đã đúc được trống đồng quý...

Nhiều tiếng thở nhẹ nhõm thốt ra giữa đám đông ngay sau khi nghe được câu nói ấy. Và khuôn mặt đẹp lồng lộng của Trưng Trắc cũng thoáng nhanh một nét vui, khiến cặp môi đỏ của chàng trai cũng nở ngay một nụ cười rất dễ thương. Vẫn giữ nguyên nụ cười ấy, chàng trai đưa mắt hiền lành nhìn chằm chằm một lượt khắp vòng người vây quanh. Và thế là tất cả đều nhích gần lại, thân mật mỉm cười cùng chàng trai Chu Diên.

- Xin nữ chủ nhận cho chút quà riêng của đất dẫu tầm vải vóc.

Một người thân binh đã từ sau lưng chàng trai tiến ra, nâng trên tay một chiếc rương nhỏ, đan rất khéo. Lòng rương đặt gọn một xúc vải óng mượt, vàng rực, và một gói nhỏ, cùng thứ vải ấy bọc tròn ở ngoài.

Trưng Trắc lấy dáng bình thản, đưa hai tay đón lấy tặng vật từ tay chàng trai Chu Diên, rồi lui về một bước, một tay đỡ dưới tấm vải, một tay mở gói nhỏ đặt trên. Giữa nền vải vàng óng, bỗng hiện ra một nắm đất phù sa mịn màng màu nâu mầu mỡ.

Dân Mê Linh kín đáo lén chen, nghiêng ngó nhìn xem món quà tặng của chàng trai Chu Diên. Và lập tức, những tiếng xì xào ngạc nhiên và thích thú dậy cả lên,

(1) Chức quan đứng đầu một bộ lạc từ thời Hùng Vương.

lan rộng mãi ra khắp bãi. Còn Trưng Trắc thì bỗng đổ lưng cả đôi má, đổ tới tận chân tóc ử dưới vành khăn trắng chít rất khéo trên đầu. Vẫn đỡ lấy tặng vật, Trưng Trắc vô tình luống cuống đưa mắt nhìn Trưng Nhị thật nhanh, rồi lại nhìn chung quanh. Thấy vậy, chàng trai cũng lúng túng chẳng kém. Nhưng sau mấy cái chớp mắt, khách Chu Diên đã khéo tìm lời nói đỡ ngay:

- Mang đất Chu Diên tới Mê Linh, chúng tôi muốn bày tỏ với nữ chủ rằng, Chu Diên lúc nào cũng gắn bó với Mê Linh trong cùng đất nước của nòi Việt, trước sao, sau vậy...

Trưng Trắc lúc này cũng đã tự trấn tĩnh lại được. Câu nói rất khéo của con trai quan lạc tướng Chu Diên đã khiến người nữ chủ Mê Linh vượt được những tình cảm tự nhiên của người con gái hai mươi tuổi, trở về với cương vị quyền uy của mình. Trí tuệ sắc sảo của Trưng Trắc đã rất nhanh, phán đoán dụng ý của ông già lạc tướng Chu Diên - người mà từ lâu, nàng đã biết tiếng cơ mưu tài trí. Đưa con trai sang Mê Linh dự lễ khánh thành trống đồng với gói quà mà nàng vừa vô tình nhận mở, rõ ràng quan lạc tướng Chu Diên một lúc muốn nhằm hai mục đích sâu xa. Thể hiện ý nguyện liên kết giữa hai miền đất lớn Chu Diên và Mê Linh, chàng trai trẻ đã nói ra lời. Điều này, Trưng Trắc thầm khen ông già tinh khôn đã đoán hiểu dụng ý của nữ chủ Mê Linh, khi nàng đứng ra mời nhần các thủ lĩnh khắp miền về Mê Linh dự hội. Tuy vậy, còn một ý nghĩa thâm lặng nữa

của gói đất mà ông già tinh quái và nhất là chàng trai cả thẹn đã tránh nói ra. Nhưng tục lệ cổ của người Việt từ thời Hùng Vương truyền về thì đã quá rành rẽ, ai ai cũng đều biết cả: “Việc hôn nhân lấy gói đất làm đầu⁽¹⁾”!

Trưng Trắc đã lấy lại được sự miễn tiếp thường ngày. Người nữ chủ đất Mê Linh khẽ mỉm cười tinh nghịch, trao lại tặng vật cho Trưng Nhị, rồi đứng thẳng người, nói với chàng trai Chu Diên:

- Chàng đến vừa đúng lúc!

Rồi xòe tay, chỉ hướng mời chàng trai và mọi người cùng mình đi chếch về phía chân đồi. Không ai hiểu ý Trưng Trắc muốn khen chàng trai Chu Diên đến vừa đúng lúc khánh thành trống đồng, hay còn vừa đúng dịp nào khác nữa. Chỉ có Trưng Nhị, vốn đã quen tính chị, vừa liếc nhìn, vừa kín đáo mỉm cười đáp lại.

* * *

Một giàn tre tươi bắc choãi chân, đã đứng vững chãi ở góc bãi ven đồi. Dóng tre đục gác ngang trên giá đỡ, võng oằn xuống vì sức nặng của chiếc trống đồng cực lớn treo đung đưa ở giữa.

Chiếc trống đồng ngửa bộ mặt vàng chói lên trời. Núm trống đúc nổi ở chính giữa, tỏa ra những tia sáng quay tròn, thu nhỏ lại quang lửa ấm áp của mặt trời

(1) Sách “Lĩnh Nam chích quái”, chép việc đời Hùng Vương, đã ghi nguyên văn như vậy.

mùa xuân lúc ấy cũng đang long lanh rực rỡ trên cao. Tám hình chim *mê-linh* vùn vụt sải cánh xung quanh mặt trời ở trên trống, lặp lại và nhân bội lên những ước mơ, lòng sùng kính của dân Mê Linh, mỗi khi thấy bóng chim thiêng của mình xuất hiện trên bầu trời. Thân trống đồng lóng lánh hình chạm khắc những vũ sĩ trong bộ quần áo ngày hội cổ truyền: chiếc mũ lông chim ngất ngưỡng trên đầu, chiếc váy lông chim xòe rộng quanh người, ngọn giáo dài lăm lăm trong tay. Một dãy vũ sĩ đất Mê Linh, bấp thịch cuộn cuộn ở ngực, ở đùi, ở tay, chống những cây giáo đồng cao quá đầu người, đứng vây quanh trống, hệt như những hình người thu lại trên thân trống trước mặt họ.

Ông già Mê Linh và đứa cháu nhỏ cũng đang quần quanh bên chiếc trống. Thằng bé giúp ông nó sửa lại chiếc ống nối từ tấm bệ đặt hồ phía dưới lòng trống, thông sâu xuống đất. Còn ông già thì hết ngơ ngẩn nhìn ngắm chiếc trống, lại rờ rẫm vuốt ve từng đường gân, vết hàn của báu vật. Đã bao đời nay rồi, dân Mê Linh mới lại đúc được chiếc trống đồng to và đẹp như thế này. Chỉ lát nữa thôi, khi tiếng trống đánh thử sẽ dội cao âm thanh của nó lên trời và theo đường ống thấm sâu xuống đất, lúc ấy mới tính được hết giá trị của trống. Phải, hàng trăm năm nay, dân Việt không đúc được trống lớn nữa...

Ông già Mê Linh thần thờ nhớ lại những câu chuyện xưa về những chiếc trống đồng, đúc vào thời Hùng Vương tiên tổ. Trống đúc lớn ngang tầm đứng của